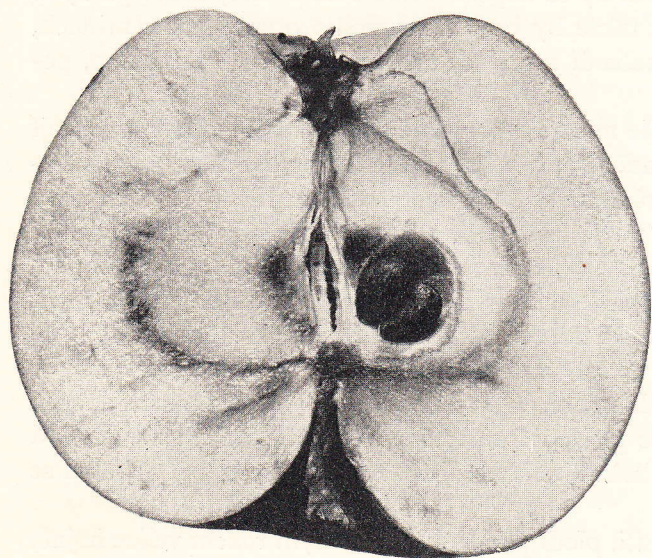

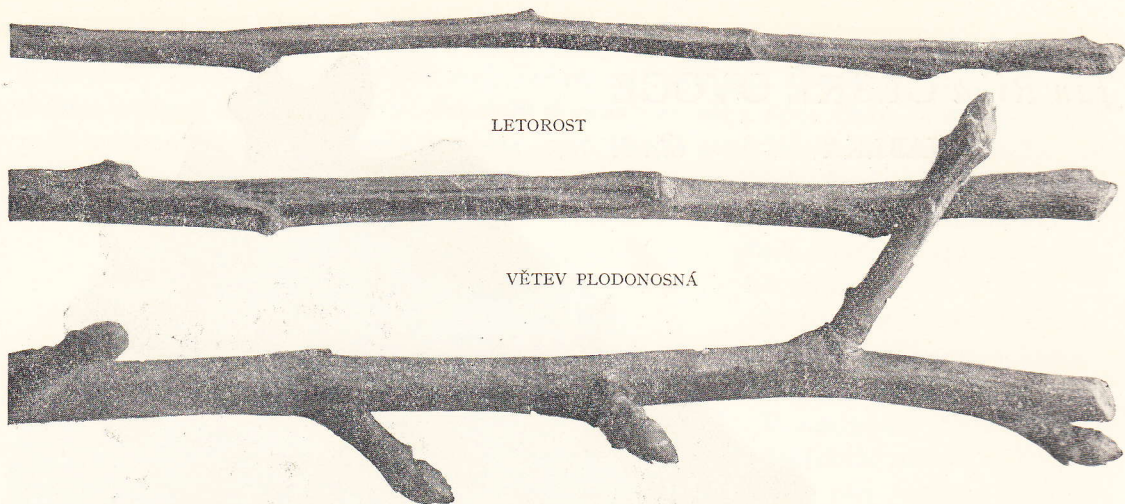
Jan Říha ČESKÉ OVOCE

JABLKA

Čís. 9.

CRONCELSKÉ – *Apfel aus Croncels* – *Transparente de Croncels*

CRONCELSKÉ*)

Domovem Croncelského jablka jest Francie, kdež bylo ve školkách bratří Baltetů v Croncelu, nedaleko Troyes, z jádra vypěstováno a v roce 1869 pod jménem Transparente de Croncels odevzdáno veřejnosti. V krátkosti hojně se rozšířilo a získalo pro svoji úhlednost, velikost a velkou plodnost takové obliby, že je lze řaditi v přítomné době k nejchutnějším a nejvýnosnějším letním jablkům.

Podle dosavadních, asi 30letých, vlastních i sebraných zkušeností není pranic choulostivé a daří se výborně všude, kde jiné odrůdy, na př. Parména, Panenské a j., s prospěchem se pěstují. Jen půda příliš suchá mu nsvědčí, plody zůstanou příliš drobné a předčasně padají. Ani v místě si nevybírám a prospívá stejně dobře v polních sadech i v domácích zahradách; svým vzrůstem by se doporučovalo i na silnice, avšak plody se vyvinou rychle a jsou příliš nápadné, takže by beze škod mohlo obstáti jen v místech, podrobených stálému dozoru. Větry neškodí mu o nic více, než na př. Parménám, poněvadž plody drží pevně na větvích.

Tvar stromu lze voliti jakýkoliv podle místních poměrů. Vysokokmenné stromy skýtají stejně krásné, ač o něco menší ovoce než stromy nízké, které lze pěstovati ve tvaru libovolném, ponechaném buď volnému vzrůstu neb uměle vedeném, i nejmenším, k čemuž se však má použití stromků šlechtěných na jánčatech. Na duzenách plodí daleko později a lze jich upotřebiti jen v půdě hubené. Ve školkách rostou stromky velmi zdravě a bujně, kolmo do výše, avšak málo se po stranách samovolně rozvětvují. V mnohých školkách používají ho i k mezišlechtění. Dřevo mají tak tvrdé, že přestály i nejkřutější mrazy beze vší úhony, kdy vedle rostoucí odrůdy umrzly až po sněh. Později, na místo vysázeny, se rozvětvují mohutně v koruny vysoko kulovité, teprve později se více rozkládají spodní větve pod tíhou plodů. S dostavivší se plodností se vzrůst sice poněkud mírní, zůstává však neustále svěží a zračí se v bujně zelení velikých listů. Rakovinou netrpí a plíseň se neobjevila na nich posud nikde.

Plodnost nedává na sebe dlouho čekati, plodí pak každým druhým rokem velice hojně, mezitím málo, vždy však aspoň něco; plody se vyvinou krásně stejnoměrně, takže zbývá velmi málo odpadu.

*) Vyslov: Kronselské.

Letorosty narůstají štíhlé, mírně se kříví, pod oky sotva zřetelně se prohýbají a po větším díle pokrývá je špinavě, tmavě šedá plst; po setření této se málo lesknou, mají barvu tmavě fialovou a na spodní části mají stříbrný třpyt a jsou řídce potroušeny hrubšími žlutavými, podlouhlými tečkami. Oka na nich jsou zcela malá, přiléhají a pokrývá je šedá plst; jsou na patkách dlouze klínovitých, o něco výše než oka vydutých, s třemi význačnějšími žeběrky, která se táhnou dosti hluboko a letorosty, zvláště ke koncům, mírně hranatější. Na plodonosných větvích jsou malá, vejčitá květní poupata, barvy červenavé a plstnatá jen zcela málo u spodu šupin. (Viz obraz.)

Největší listy, dlouhé asi 100 mm, široké 87 mm, bývají u spodu letorostu, mají tvar přikrouhlý, poněkud podobný lipovému a krátkou, širokou špičku, ostatní zůstávají menší, mají tentýž tvar, jen špičku o něco delší; jednu stranu mívají mohutněji vyvinutou, skvějí se zdravou, bujnou zelení, spodní stranu mají chloupkovanou, kraje hrubě pilovité, často dvojmo okrouhle zubaté a řapíky rudé, 25—30 mm dlouhé, s většími, kopinatými palisty; na větvích plodonosných bývají listy delší a užší, tvaru vejčitého a i eliptického, kraje mají drobněji a ostřeji pilovitě zoubkované, řapíky slabší, delší a bezpalisté.

Stromy vykvétají v prvých dnech jabloňového květu, kvetou vždy velice hojně a mdle karmínově růžová poupata dodávají jim v rozpuku mdle narůžovělého vzhledu. Jednotlivé miskovité květy, asi 47 mm, po rozložení až 56 mm široké, bílé a jemně růžově stíněné, jsou řídce sestaveny z plátků eliptických, po kraji lehce zkadeřených. (Viz obraz.)

Připojený barevný obraz, zhotovený podle plodů s vysokých stromů, rostoucích v okolí Chlumce n. Cidl., znázorňuje průměrnou velikost plodů, jaké vysokokmeny skýtají ve váze 160—170 g. Jsou vždy o něco nižší než širší, v poměru asi 64×79 mm. Krsky poskytují plody větší, těžké až 250 g, zdánlivě vysoké, avšak poměr výšky k šířce se jeví také asi 75×89 mm. Některé plody, zvláště veliké, zužují se k oběma koncům stejně, neb aspoň velice málo rozdílně, kdežto jiné se zužují k temeni mnohem více než ke stopce, jak asi znázorňuje černý obraz průřezu.

Mají kalíšky velké, polootevřené, zelené a řídce chloupkované, sestavené z ústů užších, dlouhých, vztyčených, které nechávají dole mezi sebou úzké mezerky, proti sobě se kloní a mají špičky na ven, často zmateně převislé; vězí v dosti hlubokých, širokých, mírně žebnatých jamkách; vznikající zde žeběrka kraj jaksi hrbolí, načež se táhnou zcela ploše přes celý plod a hranatější kulatost průřezu plodů menších zcela mírně, plodů větších více.

Stopky mají dřevnaté, silné, porezavělé, chloupkované, často hrbolaté a asi tak dlouhé, že dosahují úrovně jamky; vězí v jamkách hlubokých a širokých, hladkých, také paprskovitě porezavělých, jednotlivě bývá jamka hrbolem zúžena a stopka na stranu přitlačena.

Na stromech jsou plody lehce ojněny, mají slupku lesklou, hladkou, suchou, zřídka kly kluzkou, barvy slámově žluté, ve stínu zelenavé, strana sluncem ožehlá bývá žlutší a často červenavě nadechlá; plody s krsků bývají vždy o něco žlutší a mívají svěžejší, červenavé, malé líčko. Řídce roztroušené tečky, velice jemné, jen pod sklem patrné, jsou bělavé, na slunečné straně červenavě vroubeny, čímž se stávají zřetelnějšími, na některém plodu bývá sem tam stříknuta jemná rez, také se vyskytují i větší rzivé, tmavěji šupinaté skvrny s ostrým krajem.

Dužninu mají světle žlutavěbílou, později v podzimu až světle lososově žlutou, jemnou, kyprou, šťavnatou a vonnou, chuť dobrou, kořenitě zasládle navinulou.

Podkališní, kuželovitá, široká, jednotlivě i zúžená rourka sahá až na špičku jaderníku, od ní se táhnou žlutavá vlákna, jaderník obkličující; ten má osu dutou a pouzdra, po stěnách jemně natrhaná, se do ní úzkou štěrbinou otvírají; každé pouzdro chová po 1—2 velkých jádrech, širokých, plně vyvinutých a hnědých. (Viz obraz.)

První plody uzrávají začátkem září, což se prozrazuje slabou, libou vůní, vydrží při dobré chuti až do konce října a není zvláštností, když ještě k vánocům se naleznou pěkné,

svěží plody na loži. K snědku jsou zcela dobré, na prodej pak hledané pro stejnoměrnou, slušnou velikost a pěknou barvu. Pro delší dopravu se češí o něco dříve, úplně zralé mají příliš něžnou slupku, na kteréž jest pak znáti každé pomačkání. — Z uvedeného jest

vidno, že lze je doporučiti i k pěstování ve velkém, kde lze předpokládati odbyt na bližších trzích.

Bláha o něm učinil poznámku: Uskrovnuje se s každou půdou a polohou.

V zahradách Zemského pomologického ústavu v Troji je chováni pod jménem Croncelské čís. 610.

Popisy lze nalézt: „Moravské Ovoce“ čís. 6, Jablko Kroncelské, „Handbuch der Obstkunde“ čís. 836, Engelbrecht: „Deut. Apfelsorten“ čís. 141, Transparente de Croncels, Lucas: „Die wertvollsten Tafel und Handelsäpfel“ čís. 10,

„Deut. Obstsorten“, Apfel aus Croncels, Thomas: str. 145, Transparente de Croncels.

Dále jsou známa vedlejší jména: Durchsichtiger von Croncels, Eisapfel aus Croncels, Rosen-Apfel von Croncels, Transparentapfel von Croncels.

CRONCELSKÉ – *Apfel aus Croncels.* – *Transparente de Croncels.*